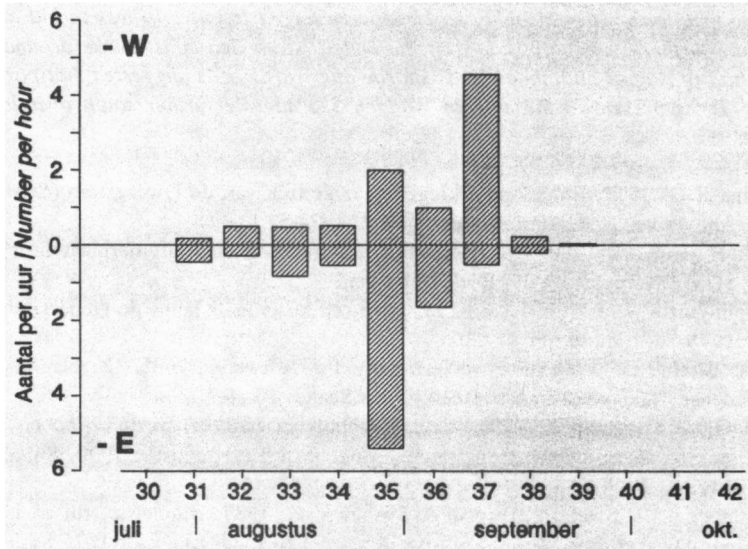

Trek van Dwergsterns *Sterna albifrons* in de oostelijke Waddenzee in het najaar

Little Tern Sterna albifrons passage in the Wadden Sea in autumn

Dwergsterns *Sterna albifrons* worden in het Nederlandse Waddengebied tijdens de najaarstrek met name eind juli en de eerste helft van augustus waargenomen (Camphuysen & Van Dijk 1983, Van den Brink 1987, Smit 1987, Keijl & Koopman 1991). De aantallen lijken plaatselijk recent te zijn toegenomen (Van den Brink 1987); op Rottumeroog werden in 1990 zelfs meer dan 1000 individuen op een slaapplek geteld (Keijl & Koopman 1991). Langs de Groningse Waddenkust zijn Dwergsterns in de nazomer evenmin zeldzaam. Tijdens trektellingen bij de Eemshaven (NO-Groningen) in het najaar van 1984-88 werden gedurende 278 dagen tussen 1 augustus en 30 november (1675 teluren) 1779 Dwergsterns waargenomen. Het aantalsverloop op basis van deze tellingen (figuur 1) laat zien dat de meeste verplaatsingen werden geregistreerd rond de overgang augustus/september, dus aanzienlijk later dan de hierboven genoemde bronnen aangeven. De piek in september kan als incident worden aangemerkt; dit wordt geheel bepaald door waarnemingen op 8 en 10 september 1984 (101 en 369 exemplaren). Eind augustus werd in meerdere jaren sterke trek waargenomen: 27 augustus 1986 116 en 27 augustus 1988 361 exemplaren. De vliegbewegingen bleken weinig gericht: oost- en westwaarts gerichte passage werd in gelijke mate waargenomen (49% →O, 51% →W), hetgeen erop duidt dat de meeste waarnemingen lokaal aanwezige vogels betreffen. Twee van de genoemde piekdagen werden gekenmerkt door winderig weer: NW 9 op 10 sep 1984 en ZW 8 op 27 aug 1986. De andere twee dagen was het weer uitgesproken rustig. Langs de Noordzeekust worden de meeste Dwergsterns ook bij weinig wind waargenomen (Camphuysen & Van Dijk 1983). De waargenomen verplaatsingen bij harde wind zijn waarschijnlijk ontstaan, doordat vogels door wind en een grotere troebelheid van het water gedwongen worden de wijk te nemen naar gebieden met betere fourageermogelijkheden (cf. Eriksson 1985). Ook van Visdieven *Sterna hirundo* en Noordse Sterns *S. paradisaea* wordt op winderige dagen veel trek waargenomen.

Afgaande op bovenstaande waarnemingen lijkt het erop dat Dwergsterns in sommige jaren aanzienlijk langer in de Waddenzee aanwezig zijn dan nu toe werd aangenomen. Waarschijnlijk gaat het hier vooral om broedvogels uit oostelijker gelegen gebieden. Meininger *et al.* (1987) stelden vast dat in het Deltagebied vanaf half augustus naast de lokale populatie ook vogels uit

Figuur 1. Aantallen Dwergsterns per week (n/uur), Eemshaven najaar 1984-88.

Figure 1. Little Tern numbers per week (numbers/hour), Eemshaven autumn 1984-88.

het Duits-Deense Waddengebied en de Oostzee aanwezig zijn. De vraag dringt zich wel op waarom elders langs de kust na half augustus geen grote aantallen Dwergsterns meer worden gezien. Wellicht verlaat een deel van de laat aanwezige vogels de Waddenzee via het binnenland. Vooral bij vogels die oostwaarts vliegend het Eems-Dollard estuarium binnenkomen lijkt het niet onmogelijk dat 's nachts trek naar het binnenland plaatsvindt. Dergelijke trek is in het gebied in de avond ook waargenomen bij Zwarte Sterns *Chlidonias niger*. Op de Veluwe en in Drenthe is bovendien meerdere malen nachtelijke trek van Dwergsterns opgemerkt (Bijlsma 1977, SOVON 1987).

Summary During counts of visible migration off the Groningen Wadden Sea coast in autumn 1984-88, 1779 Little Terns were seen migrating. Most Little Terns in the Dutch Wadden Sea and along the North Sea coast are recorded in the second half of July and first half of August, but off the Groningen coast peak migration did not occur before the end of August (figure 1). Incidentally, also early September strong movements were observed (1984, September 8th and 10th, 101 and 369 birds respectively). Most observations seem to refer to local feeding populations. On some days strong movements of Little Terns, as well as Common/Arctic Terns, were induced by violent weather conditions, possibly because feeding possibilities were reduced by

strong wind and water turbidity so birds were forced to move to less turbid areas or migrate further south. Migration off the Dutch North Sea coast peaks around in the first half of August and almost ends shortly afterwards. It is suggested that part of the Little Terns present in the eastern Wadden Sea migrate further south over land, by night.

- Bijlsma R.G. 1977. Enige opmerkingen over de trek van de Dwergstern (*Sterna albifrons*) over Nederland. *Watervogels* 2: 147-151.
- Brink H. van den 1990. De vogels van Rottumeroog en Rottumerplaat in 1978-89. SOVON-rapport 89/07. Beek-Ubbergen.
- Camphuysen C.J. & Dijk J. van 1983. Zee- en kustvogels langs de Nederlandse kust, 1974-79. *Limosa* 56: 81-230.
- Eriksson M.O.G. 1985. Prey detectability for fish-eating birds in relation to fish density and water transparency. *Ornis Scand.* 16: 1-7.
- Keijl G. & Koopman E. 1991. Veel Aalscholvers *Phalacrocorax carbo* en Dwergsterns *Sterna albifrons* op Rottumeroog, in juli en augustus 1990. *Sula* 5: 146-149.
- Meininger P.L., Swelm N.D. van & Swennen, C. 1987. Biometrie, rui en herkomst van Dwergsterns *Sterna albifrons* in het deltagebied. *Limosa* 60: 75-83.
- Smit H. 1987. Vogeltellingen op de Engelsmanplaat. *Limosa* 60: 111-118.
- SOVON 1987. Atlas van de Nederlandse Vogels. Arnhem.

Kees Koffijberg, Botter 29-26, 8232 KH, Lelystad